

יום	יום לחודש	יום מזהר	ליקוטי ה"א	ליקוטי הלכות ה"ד	משנה ברורה ה"א	עלים לתרופה	שולחן ערוך
שבת	י"ב	קב:	רב	חזרה	שנ-שנח	כט, ל	
א	י"ג	קכא:	רכא	מד:	שנ-שש	לא, לב	
ב	י"ד	קכב:	רכב	מה:	שסא-שסב	לג, לד	
ג	ט"ו	קכג:	רכג	מח:	שסג-שסד	לה, לו	
ד	ט"ז	קכד:	רכד	מו:	שסה-שסו	לו, לה	
ה	י"ז	קכ"א:	רכה	מו:	שסז-שסח	לט, א	
ו	י"ח	א:	רכו	חזרה	שסט-שע	ב, ג	

בקרני אזהר

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

324 | פרשת בלק | י"ב תמוז תשפ"ג

דבר המערכת

אם לא נזכה חלילה לגאולה השלימה, יתחילו בשבוע הבא ימי 'בין המצרים' בהם מרבים להתאבל ולהשתוקק לבנין ירושלים ובית המקדש. מורגל הוא בדברי רבינו הקדוש ובדברי רבי נתן שאבילות זו אינה על העבר, ואף לא רק השתוקקות וכיסופין לגאולה הכללית אלא גם לגאולה הפרטית שלנו.

גם במוחנו ובלבנו קיים בית מקדש בזעיר אנפין, גם שם צריכה להיות השראת השכינה, גם שם יש 'קודש' ו'קודש הקדשים', הכל צריך להיות מוכן ומזומן וראוי לשרות שם קדושת מלך מלכי המלכים, והכל תלוי בטוהר מחשבותינו ומעשינו. ומי שחש שמחשבותיו ומעשיו רחוקים מלהתאים למשכן הקודש, ובית המוחין שלו חרב ונחרב, כאשר שועלי קנאה תאווה וכבוד הילכו בו, הרי שעליו לעורר קינים ונהי ביתר שאת, לשאוג בפשטות לבווא יתברך: 'ריבוננו של עולם אִיִּקָּה?!' אני מחפש דרך להתקרב אליך, עזור לי, הושיעני, אינני חפץ להיות שותפו של טיטוס ואנדריאנוס מחריבי ביתך ושורפי היכלך, תן לי מוצא מסבך הטומאה הזה!'

'שבת שפכי' הוקדשה על ידי אנ"ש להתחזק בעצת ההתבודדות, בה מתחדשים בכל יום לזכור את התכלית ולהפוך את מעון מוחנו ולבנו לבית לשכינה. וכך מלמדנו מוהר"ת ז"ל ע"י: **"עיקר האבילות והבכיה על חורבן ביהמ"ק הוא על מה שנתרחקנו מעל אבינו שבשמים כל כך ואין אנו יכולין להסתכל על התכלית, שבת ממוש לבינו נהפך לאבל מחולנו, עִרְבָה כל שמחה. כי עתה קשה מאד מאד לבטל עצמנו אל התכלית מחמת תוקף הסט"א שהתפשטה בעולם מאד, המבבלת מאד ראות העין בחיזו דהאי עלמא ואינה מנחת להסתכל על התכלית, והעולם מבולבל מאד מאד בתאוות והבלי עוה"ז."**

וגם על האבלות הפרטית אנו מובטחים, שכל המתאבל יזכה ויראה בשמחתה.

העורכים

פניני אור

אמרות שהורו מרביה"ק ותלמידיו

אָמְרוּ אַנ"ש: עִנְיָן לְמוֹד הַפּוֹסְקִים שְׁצָהָה עֲלֵיו רַבְּנוּ מֵאֵד פִּיזְעוּ, כִּנְתָנוּ הֵיִתָּה בְּדוֹקָא עַל אַרְבַּעַת חֲלָקִי שֶׁלָּחַן עֵרִיף. בְּסֶדֶר שְׁסָדָרְךָ רַבְּנוּ הַבֵּית-דֹסָף.

(שיח שרפי קודש)

וַיְהִי חַיִּים לְנַפְשֶׁךָ

לדחוס שעה שכזו ושהוא אנוס מחמת 'הכרחיות', מוכיחה שהעצה הזאת היא בגדר 'מותרות' אצלו. ועל כך - כאמור - כדאי שנשמע איך מסתכל על כך רבי נתן בהירות עיניו הטהורות, מהי המציאות האמיתית, וכך כדאי לנו לגשת ולענין זה להצלת חיינו.

אנחנו אולי לא מרגישים עצמנו בסכנה רוחנית גדולה כל כך, אבל רבי נתן מזהיר: **"זה ידוע שכל אדם הוא בסכנה גדולה בכל עת, כי בין הקדושה והסטרא אחרא הוא כחוטא דיק, בבחינת מה שאמר דוד כפשע ביני ובין המוות"** (ליקוטי הלכות, ברכות השחר ה, א). ניקח לדוגמא את אחת מהסכנות הרוחניות העצומות ביותר, סכנת נפשות ממש; רבינו הקדוש אומר: **"צריכים לשמור מאד את הזכרון שלא יפול לשכחה, בחינת מיתת הלב, ועיקר הזכרון הוא לזכור תמיד בעלמא דאתי"** (לקו"מ ח"א נד), מי שלא זוכר תמיד שהוא הולך ומתקדם לעולם שכולו טוב ואינו חושב על תכליתו, יכול ליפול בין-רגע למוות רוחני ח"ו, הלב שהוא מקור היראה האהבה השמחה הרצון והאמונה יכול לידום חלילה ברוחניות, זהו פיקוח נפש רוחני ממש. והשכחה שכמוה כמוות (ראה לקו"מ ח"א לו) ממלאת את חלל העולם. זבובי מות אלו משוטטים באויר היקום לרבבותיהם, ומי שלא נותן דעתו לחזור על הזכרון הזה תמיד, מסכן את כל יהדותו חלילה.

וכך כותב רבי נתן לבנו: **"העצה הפשוטה לשמור הזכרון הוא על ידי הדיבור פה, כי הדיבור יש לו כח גדול מאד, וצריכים לחזור בפיו הזכרון הזה בינו לבין עצמו, לדבר לעצמו דברי מוסר בכל יום מה יהיה תכליתו לעולם הבא ומה יהיה סופו לנצח, כי הדיבור יש לו כח גדול להזכיר את האדם, ועיקר נצחון המלחמה של זה העולם שהיא מלחמה ארוכה מאד מאד בלי שיעור הוא על ידי הדיבור"** (עלים לתרופה, פ"א).

זהו אחד מעיקרי ההכרחיות של התבודדות: לישב עצמו על מה באנו לעולם, ומה התכלית מכל מה שאנו עמלים כאן מבוקר ועד ערב. וכמו שרבי נתן כותב: **"ההכרח לבקש ולחפש בכל יום אחר התכלית הנצחית, ועל כן צריכין להתבודד בכל יום. כי כל ימיו הבל וכל מעשי עולם הזה תוהו, ומאומה לא ישא בעמלו, כי אם מה שחוטף תורה ותפילה ומעשים טובים"** (שם, ט"ו).

בפרשתנו אנו לומדים על 'ברכותיו' של בלעם, שחז"ל לומדים מכך מה היה בלבו לקללם: **המשך בעמוד ד'**

אין לו זמן להתבודד. איך ימצא לעצמו שעה פנויה ביום לשבת עם עצמו ולשפוך שיחו לפני קונו, בעת שהוא טרוד כל כך על המחיה ועל הכלכלה. כל רגע פנוי מנוצל להביא טרף לביתו, מחשבתו לא נתונה על מותרות אלא על 'הכרחיות' ממש; שכר דירה, שכר לימוד, ולחם לפי הטף. מהיכן לו הזמן להתבודד כל יום שעה שלימה?!

ברוך השם הוא יושב בכולל ולומד, גם בבוקר ובערב יש לו מסגרות לימוד, הוא העמיס על עצמו הרבה והלואי שייסיק לחזור היטב על כל החומר הנלמד, גם כך הוא לא מגיע למה שהוא רוצה. איך ידחוס לתוך סדר יומו העמוס גם את שעת ההתבודדות?!

אין אנו יכולים לעמוד בסוד קדושים, ובודאי לא על טיבה של עצת העצות, עליה אמר רבינו הקדוש **"ההתבודדות היא מעלה עליונה וגדולה מן הכל"** (ליקוטי מוה"ר ח"ב כה). קצרה בינת אנוש מלהשיג למה דוקא תפילה שכזו היא "היא עצה כללית, שכוללת הכל" (שם). אנו רק יודעים את המסקנה הברורה והיחידה: בלי התבודדות אי אפשר להגיע למה שצריך להגיע, ורק זהו הדרך והנתיב שיכול להציל ממה שצריך להינצל ולהביא למה שצריך להביא.

זוהי הוראתו הברורה של הרופא הגדול, שעל כל אחד "להיזהר מאד להרגיל עצמו להתמיד בזה מדי יום ביום" (שם), והוא אומר ברורות: **"שמקטן ועד גדול אי אפשר להיות איש כשר באמת, כי אם על ידי התבודדות"** (שם, שם ק'). ורבי נתן מוסיף: **"זהו יסוד הכל שכל עבודתו ויהדותו תלוי בזה"** (ליקוטי הלכות, פקדון ג, ז).

לא פלא אם כן, שדוקא על תפילה זו חרק הס"מ שיניו יותר מאשר על כל שאר חלקי העבודה. הוא רואה בעצה זו מכת מות עבורו ועל כן הוא עושה כל שביכולתו למנוע את האדם מכך. וכפי שרבי נתן מעיד: **"שעל פי רוב ענין זה של תפילה והתבודדות קשה על האדם יותר מכל העבודות קשות!"**

אולי כדאי שנתעורר מעט בהכרחיותה של עצה זו לכל אחד, כך שהיא תדחה את ההכרחיות של פרנסה, ותעלה בסולם העדיפויות את קיום העצה הזאת יותר מכל דבר אחר. המציאות מוכיחה שגם האדם העמוס והטרוד ביותר מפנה זמן ואפילו זמן רב כשזה נוגע לפיקוח נפש; הכל זו הצידה, לפתע יש לאדם שעות רבות כדי להקדישם עבור הצלת חייו או חיי הקרובים אליו. כך שהתירוץ הזה, שפשוט אי אפשר

ההתגברות על

תינוקות של בית רבן!

ויאמר מואב אל זקני מדן עתה ילחכו הקהל את כל סביבתינו כלחך השור את ירק השדה

עיקר התגברותם של הקליפות - בלק ובלעם, שהם כלל הרשעים והאפיקורסים הרוצים לכלות את ישראל רח"ל - הוא על התינוקות של בית רבן, להכניס בהם לימודים זרים, כדי להכריח האמונה מהם רח"ל, וכפי שאנו רואים בדורנו אנו את התגברותם על החינוך הטהור בכל העולם כולו.

וזה מרומז בתחילת פרשתנו:

"וזהו כלחוך השור את ירק השדה, כי זה השור המזיק בחינת החיות רעות שהם חכמי הטבע, עיקר התגברותם הוא על ילדי ונערי בני ישראל לחנכם חס ושלוש מנעוריהם, כאשר כבר דרסו וטרפו ועקרו כמה וכמה מהם שיצאו מן הדת לגמרי, כל מי שיצא מבתי כנסיות שלהם הרעה כמפורסם לעין כל.

וזה בחינת 'רק השדה', כי נפשות ישראל נקראים צמחים, כמו שכתוב 'רבה צמח השדה נתתיך', ואלו הילדים והנערים הם בחינת ירק השדה העליונה. כי ירק מרמז בחינת 'ירק את חניכיו' שהוריקן בתשובה, המובא במקום אחר בהתורה אני ה' (בליקוטי מוהר"ן סימן י"א). ואם היו מתגדלים בדרכי ישראל הכשרים ללמוד חומש עם פירוש רש"י וגמרא ופוסקים וספרי מוסר הקדושים, היו מתגדלים מהם פירות נפלאים בחינת 'זירעו שדות וטיעו כרמים ויעשו פרי תבואה', ואלו החיות רעות בחינת שור, הם עוסקים ללחם ולעקרים מנעוריהם חס ושלוש. וזהו בחינת כלחוך השור את ירק השדה, היינו כמו שהשור המזיק פגם הרצון עוסק ללחוך בחינת ירק השדה, כמו כן ענה ילחכו הקהל דקדושה את כל סביבותינו דהיינו מה שאנו עוסקים לסבב את הקדושה" (ליקוטי הלכות, ברכת השחר, פד. ע"ש באריכות).

התפילה שמעורת את הכוכבים...

דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל

כשיהודי נעמד להתפלל, הוא מעורר את כל העולמות להמשיך שפע, ומתעוררים הכוכבים הממונים לגדל את כל הצמחים והדברים להשפיע שפעם.

וזה מרומז בפסוק "דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל" - כש'שבט מישראל' נעמד להתפלל, הרי הוא דורך את הכוכב שישפיע שפעו.

וכלשון רבינו:

"דע, שיש שנים עשר שבטים, כנגד שנים עשר מזלות, וכל שבט ושבת יש לו נוסחא מיוחדת ויש לו שער מיוחד ליכנס דרך שם תפילתו. וכל שבט מעורר בתפילתו חכ מזלו שבשנים עשר מזלות, והמזל מאיר למטה ומגדל הצמח ושאר דבריו הצריכים אליו.

וזה פירוש 'דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל'. 'שבט' זה בחינת עמידה, בחינת תפילה; כש'שבט מישראל' עומד להתפלל, על ידי זה מעורר כוכב, והכוכב הוא דורך ומכה הדברים שיגדלו, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: אין לך עשב מלמטה שאין לו כוכב ומלאך מלמעלה, שמכה אותו ואומר לו גדל" (ליקוטי מוהר"ן, טו).

תחזיקו עצמכם ביחד, אז תהיו אנשים כשרים!

שאלה:

לאחרונה הגעתי להתגורר במקום חדש, ושם יש איזה קבוצה של חברים, שבאופן עקרוני הם 'חסידים' ויש בהם אף ריח של חסידות בכל מיני עניינים. אך אני מרגיש שיש ביניהם קרירות בעבודת ה', ולפעמים אף מתלוצצים מכל מיני פרומקייט כשמירת עיניים וכיו"ב. ורציתי לדעת עד כמה אני צריך להשתדל להתנתק מהם, או שמא מאחר שהם חסידים ולא חילוניים ומודרניים ח"ו אין צריך כ"כ לברוח מהם.

תשובה:

מהר הימלט על נפשך מלהתחבר עמהם, כי כבר גילה לנו רבינו ש'חסידים' כאלה מזיקים יותר מאפיקורסים גמורים! וכמו שכתב מוהר"ן:

"יש שמכנים עצמן בשם 'חסידים' ואומרים חכמות של שטות והבל המרחקים מה' יתברך ומתורתו ומצדיקי אמת, ואלו הם בבחינת קליפת נוגה שמעורב טוב ורע. כי באמת יש בהם טוב הרבה כי אינם פורקין עול חס ושלוש, וקצתם הם אנשים כשרים קצת ולפעמים אומרים דברי אמת, אך מעורב בהם גם רע הרבה, דהיינו החכמות שלהם שנדמה להם לחכמות, ובאמת הם שטותים גדולים. ואלו מזיקים גם כן הרבה ומונועים מאד מלהתקרב לצדיקי אמת ואנשיהם הממשיכים השגת אלקותו בעולם. ובאופן אחד הם מזיקים יותר מהעכו"ם והאפיקורסים, כי מעכו"ם ואפיקורסים רוב ישראל מרחקים עצמן מהם בתכלית הריחוק כראוי להתרחק מהם יותר מן בעלי ראתן. אך מאלו הכשרים קצת אין מתרחקים מחכמתם כל כך, ובאמת הם מזיקים הרבה על ידי חכמתם וליצנות שלהם שמתלוצצים מצמה דרכי התמימות האמתיות וכו' (וכמובא שיחה זאת במקום אחר ששמעתי מפיו הקדוש). וכן מובן בספרים שעיקר הנסיון והמתקלא והבריור הוא בבחינת קליפת נוגה שמעורב טוב ורע שמחמת שיש שם טוב גם כן יש כח יותר להרע לינק דרך שם כידוע" (ליקוטי הלכות, נזיקין ד, כח).

ומקורו בשיחתו של רבינו בשיחות הר"ן שכתב:

"בני אדם הם מונעים גדולים מאד! ודע, אם היה האדם לבדו ולא היה אצלו בני אדם אחרים למונעו, אף על פי שגם אז היו באים על האדם כל הבלבולים וכל המחשבות הטורדות וכל המניעות, אף על פי כן בודאי היה מטה עצמו לדרך החיים, כי סוף כל סוף היה מטה תמיד לדרך האמת, ואפילו אם היה עובר בעבירה חס ושלוש רחמנא ליצולן, אף על פי כן בודאי היה מתחרט חרטה גדולה מאד בכל פעם, וסוף כל דבר היה נשאר אצל האמת.

אבל כשיש בני אדם המבלבלים, דהיינו כשהאדם מתחבר חס ושלוש לאיזה חכמים בדעתם שיש להם איזה ידיעה בחקירה ופילוסופיא, או לכת לצים, והם החכמות הנהוגים עכשיו, שעושים ליצנות מכמה דברים שבקדושה, כידוע היטב למי שבקי בחכמות וליצנות אלו, זאת המניעה והבלבול הוא גרוע מהכל. כי אלו החכמות הם מבלבלים ומונועים ביותר, כי כל דרכי נעשין לו מישור חס ושלוש על ידי החכמות, הן של פילוסופיא, שזאת החכמה מזקת בודאי מאד מאד, וכן החכמות והליצנות הנ"ל של אנשים הנדמין ככשרים היא מזקת גם כן מאד מאד. כי באמת הכל אחד, כי החכמות והליצנות שלהם היא ממש כמו הכפירות של הפילוסופיא.

ובאמת גרוע יותר החכמות והליצנות שלהם מחכמת הפילוסופיא, כי מחכמת הפילוסופיא הכל בורחים, כי רוב ישראל הם בורחים מאד מפילוסופיא מחמת שהם יודעים שפילוסופיא מזקת מאד ומורדת את האדם לשאול תחתיות חס ושלוש רחמנא ליצולן. אבל זאת הליצנות והחכמות הנ"ל, אין האדם בורח מהם כל כך, מאחר שיוצאין מפי אנשים הנראין כהגונים, ומלבישין הכל בדרכי אמת כאילו האמת עמהם, על כן אין האדם בורח מהם כל כך. והם מזיקים ומבלבלים ומונועים את האדם מאד מאד מעבודת הבורא יתברך באמת. אשרי הזוכה לילך בדרך אמת לאמתו ולהיות תם וישר ירא אלקים וסר מרע בלי שום חכמות כלל" (שיחות הר"ן, פא).

ומעתה, זכור נא דברי הרמב"ם שכתב:

"דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך כדי שלא ילמד ממעשיהם. הוא ששלמה אומר 'הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע', ואומר 'אשרי האישי וגו'" (רמב"ם, דעות ו, א).

וראה להתאמץ בכל עוז ותעצומות להתחבר עם אנשים כשרים ויראים, ולהחזיק עצמך יחד עם המקורבים לצדיק האמת, כאשר הזהירנו רבינו: "תחזיקו עצמכם ביחד, אז תהיו אנשים כשרים. ולא כשרים בלבד, אלא אפילו צדיקים וטובים תהיו. כי השם יתברך יעזור לי בודאי שיהיה כרצוני כאשר רציתי מכבר, כי בעזרת השם גמתי ואגמור כרצוני בודאי" (בעזרת השם איך האב אויס גפירט אין וועל אויס פירך). ואמר, שכל מי שייגע ויתחבר לאחד מאנשי-שלומנו בודאי יהיה איש כשר באמת. ולא איש כשר בלבד, אלא אפילו צדיק גמור כמו שאני רוצה" (חיי מוהר"ן, ריח).

פנינים מאירים וחיידושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכטער שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

פרשת בלק

בגין דאמר (שופטים טו, ל) תמות נפשי עם פלשתים וכו', דימות נפשיה עמהון בההוא עלמא עיין שם. אך בשמשון יש לומר דמסר נפשו וחלק עולם הבא שלו בשביל ישראל. דרבים אעל זה המית במותו מאשר המית בחייו ועל זה אמר תמות נפשי עם פלשתים שיאבד חלק עולם הבא שלו חס וחלילה. וזה שאמר בלעם "תמות נפשי בעולם הבא מות ישרים" פושעי ישראל שנמנו שאין להם חלק לעולם הבא. וזה נתקיים שנחשב בין ד' הדיוטות שאין להם חלק לעולם הבא. ומה טיבו להיחשב הוא התחיל כל ישראל יש להם חלק ופרט מי שאין להם חלק, ולמה חשב לבלעם שאינו ישראל. אך בזה נתקיים דיבורו "תמות נפשי מות ישרים".

פרי צדיק חלק ב' פרשת יתרו אות ד דף מד

עד שגם הם נזקקים לו בכדי לדעת מה הלכות חידש הקב"ה היום.

באר משה דברים יא עמוד יג

מעלת פושעי ישראל אפילו שאין להם חלק לעוה"ב

בלעם לא היה לו השגה כלל בזכות וגדולת ישראל, והשיג רק מעלת פושעי ישראל שנחשבו שאין להם חלק לעולם הבא, ועל זה אמר (במדבר כג, י) תמות נפשי, היינו חלק עולם הבא שיאבד נפשו מות ישרים שיתחשב בין פושעי ישראל שאין להם חלק לעולם הבא, והוא על דרך שאמר בזה הקדוש (נשא קכז, א) בשמשון דאית מאן דאמר דלית ליה חולקא בההוא עלמא מאי טעמא

התשלום לסופרים

כשקונים דבר מצוה, אין לבקש הנחה על המחיר. כך כתב בספר החרדים (הקדמה תנאי ז'): "לא יעשה המצוה בחינם אלא יקנה אותה בשכר שלם ולא יקפיד כלל כדאיתא בזוהר בפרשת תרומה (קכח): רוחא קודשא לאו הכי אלא באגר שלים ובאשתדלות רב וסג'". ובכף החיים (סי' תנד ס"ק ז) הביא משער המצות פרשת עקב שהאר"י הקדוש כשהיה קונה איזה דבר מצוה כמו תפילין או אתרוג לא היה מקפיד לדעת כמה יתן במצוה ההיא, אלא היה פורע כל מה שהיו שואלים אותו בפעם ראשונה, והיה אומר למוכר 'הרי המעות לפניך קח כל מה שתצרה'.

כמו כן, יש לשים דגש מיוחד שהמעות שמשלמים לסופר יהיו ממעות כשרים, ולא יהא בו חשש ריבית [שם הסופר מפרש שמוזיל ממחיר הנקוב עבור דמי קדימה, יש בזה משום ריבית]. ובשבחי הבעש"ט (סי' קכח) מסופר שפעם בימי הבעש"ט ז"ע היה ספר תורה שמצאו בו כסדר פסולים, ואף לאחר שתקנוהו חזרו ומצאו בו פסולים, ואמר הבעש"ט שזהו מפני שנכתב ממעות ששיחקו בו קארטין, שהמשחקים שכרו מקום אצל הבעל הבית ונתנו לו בכל פעם מטבע אחד לשכר דירה, והבעל הבית קיבץ כל המטבעות ונתנם לסופר לכתוב לו ספר תורה, ועל כן אין לו תקנה כי לעולם לא יתוקן, וצריכה גניזה.

העיבוד ולעשותו עם חומרים כימיים. אא"ז ז"ל בספרו קנה בושם (ח"ט ס"פ) העלה שרק הפעולות שהם לצורך עיבוד גוף העור צריך להיות לשמה, אבל שאר התיקונים אפילו אם הם תיקונים המעכבים את הכתיבה אין צריך לעשות לשמה מעיקר הדין, ולכן כל המלאכות שלאחר הוצאת העורות מתוך הסיד, כמו הסרת השיער ומתיחת העור וסחיטתו מן המים ויבשותו אין צריך להיות לשמה ועושים את זה במכונה או על ידי גויים. וכתב, שאף שלכתחילה מי שאפשר לו ראוי לו לעשות כל הפעולות לשמה, אבל למעשה רק יחידי סגולה אולי מסוגלים לזה והיא כמעט מן הנמנע, וכבר הסכימו שני גאונים אדירים מרן הגר"פ עפשטיין ז"ל ומרן החזון איש ז"ל שמעיקר הדין די בפעולות שהם לצורך העיבוד, וכן הוא המנהג שאין צריכים יותר.

גם מרן המנחת יצחק (ח"ט סי' א) הסכים לזה שמי שאפשר לו וביכלתו שכל התיקונים יהיו נעשים לשמה, מה טוב ומה נעים, שיש בזה הידור גדול וחשוב. אבל למעשה אין בהישג יד לעשות כמויות גדולות בצורה זו, ודי במה שעושים עיקר העיבוד לשמה.

בנוסף ראוי לדעת שיש חומרא מיוחדת בעורות שבהכשר הבד"ץ העדה החרדית, שאין מעניקים הכשר רק על עורות קפואים המיובאים מחו"ל, לא על מלוחים, כי חוששים שהמליחה היא תחילת העיבוד ונעשה על ידי

כשמזמינים פרשיות אצל הסופר יש לזהר שיהיה התשלום כדון, שאם לא שילם כדון ויש חשש גזל על הפרשיות נחשב כאילו לא קיים את המצוה, משום 'מצוה הבאה בעבירה'. ומטעם זה כתב בשו"ת מגדל השן (סי' טז) שמי שקנה פרשיות של תפילין מן הסופר בהקפה ונמלך אחר כך ואינו רוצה לשלם להסופר כמו שהוסכם, יש על זה דין גזול ואינו יוצא המצוה, ואסור לברך עליו. וכן כתב המשנה ברורה בהלכות ציצית (סי' יא ס"ק ז). אמנם באופן שהסכים הסופר ליתן את הפרשיות בלי תשלום מיידי וזקף את המעות במלואו, אין התפילין נחשב כגזולין, גם אם מאחר מלשלם את החוב.

ובברכי משה (סי' כה ס"ק קכז) כתב לחדש שיש להדר לשלם על הפרשיות והתפילין יתכן, כדי לעשות קנין כסף שהוא קנין המועיל מן התורה. שלפי דעת המהר"י ווייל (סי' קצא) התפילין צריכים להיות שלו שנאמר בו "אשר ה' נתן לכם", וכיון שקנין משיכה אינו אלא מדרבנן, ולדעת המחנה אפרים אין קנין דרבנן מועיל לקנין דאורייתא, צריכים לעשות קנין כסף שמועיל מן התורה. וכן הביא המשנה ברורה בהלכות ציצית (סי' יא ס"ב ביה"ל ד"ה מצמר) ובהלכות ד' מינים (סי' תרנח ס"ק י). אמנם גם לדבריו, אם מביא הקונה את התפילין לרשותו, הרי הוא קונה אותו מן התורה בקנין חצר.

על ידי גויים, וכמו כן צריכים השגחה שלא נעשית עיקר העיבוד על ידי מכונה אלקטרי. נוהגים לעשות את כל תהליך של עיבוד העורות לשם קדושת ספר תורה שהיא קדושה היותר חמורה, וזה מועיל גם לקדושה קלה. וכן פסק המשנה ברורה (סי' כז) שנוהגים הסופרים לומר בתחילת העיבוד בפה מלא 'עורות אלו אני מעבד לשם קדושת ספר תורה ואני מתנה שאם ארצה לשנות לתפילין או למזוזה או לבתים יהי' הרשות בידי'. אבל אם מעבדים את העור לשם מזוזה אינו מועיל לתפילין שקדושתו יותר חמורה. ובקסת הסופר (ד"ה) כתב שהמובחר ביותר הוא לעבד את העורות בפרטית לשם קדושתם הפרטי.

שלבי העיבוד

בזמן חז"ל היה נוהג לעבד עורות על ידי מליחה, ועל ידי שהיו נותנים את העור בקמח ועל ידי עפצים (גיטין כב). אמנם כבר בזמן הראשונים השתנו סדרי הדברים והתחילו לעבד את העורות על ידי שריית העורות בסיד, בספר ברוך שאמר לרבי אברהם מזונשהיים תלמיד מהר"ם מרוטנברג מנה עשר שלבים בשלבי העיבוד, ובספר מלאכת שמים מנה י"ט שלבים בשלבי העיבוד, וכן נמצא בשאר ספרים כמה חילוקים שונים באופני עשיית העיבוד, וכולם עולים בקנה אחד, שעיקר העיבוד נעשה על ידי שריית העורות בתוך הסיד. וכתב מרן המנחת יצחק (ח"ט סי' א) שלאחר שהעמידו הראשונים את תקנת הדברים אין לשנות כיום את תהליך

כשרות הקלף

הזהירות לכתוב על קלף כשר

הלכה למשה מסיני שכתובת סת"ם [=ספר תורה, תפילין, מ'זוזות] הינה על קלף דוקא, שהוא עור מעובד מבעל חי. ואין כותבים סת"ם על מוצר שלא נעשה מייצור בעלי חיים רק מצמחים וכדומה.

וכשם שצריכים להקפיד על סופר ירא שמים שיודע ובקי בהלכות כתיבת סת"ם, לא פחות מזה יש להקפיד גם על כשרות הקלף שיהיה בהכשר מהודר, שאם הפרשיות נכתבים על קלף שיש בה חשש פסול, אפילו אם הוא כתב נאה ויפה, איש שכרו בהפסדו. וכן מובא בגמרא מנחות (בבא) "תפילין אין ניקחין אלא מן המומחה" ופירש רש"י - 'אלא מן המומחה היודע שצריכים עיבוד לשמם'.

ידוע שבכל הדורות היו גדולי הדורות מזהירים על הצורך בפיקוח בענייני סת"ם, אמנם בדור האחרון עם התקדמות הטכנולוגיה נצרכת השגחה ביותר על עצם עשיית הקלף, שבזמנינו הקלפים מיוצרים במפעלים, וזה מחייב הנהגת פיקוח והשגחה לא פחות מכל שאר ענייני כשרות המיוצרים במפעלים תחת פיקוח והשגחה. ומרן הגאב"ד הגרי"ט ווייס ז"ל היה מעורר על נחיצות הדבר כבר בתחילת דרכו בדרשת שבת שובה בשנת תשס"ו, שאין לסופר להשתמש רק עם קלף שיש עליו הכשר מהודר. כך כתב גם הגר"ש וואזנר ז"ל (בהסכמתו לספר מרבה חיים ח"ב) "שכשרות הקלף לא יתברר רק על ידי חקירה והשגחה תמידית במקומות העיבוד על ידי בתי הדינים והמורים המובהקים בישראל".

איזה קלף לבחור

הקלף צריך להיות דוקא מעור של בעלי חיים טהורים, כך דרשו חז"ל (שבת קח). מהפסוק "למען תהיה תורת ה' בפיך" ודרשו "מן המותר בפיך" שזה ממין בעלי חיים שמותר לאכול בפה (ש"ע סי' לב ס"ב). ועל כן צריך להקשר שהקלף אכן נעשה מעורות של בעלי חיים טהורים, וכבר היה לעולמים שנמצאו קלפים אצל סוחרים ערביים, ורגליים לדבר שנעשו מעורות סוסים וחמורים.

בספר קסת הסופר (סי' ב ס"א) מנה כמה דרגות בזה: קלף המובחר ביותר הוא קלף שנוצר מעור שליל, והביא בשם ספר הקנה הטעם על פי קבלה שכיון שהשילל לא יצא עדיין לאויר העולם אינה מקבלת דין. דרגה שניה, קלף שנוצר מעור עוף. שלישית, קלף מעור חיה. ואחר כך, עור בהמה. ועור משחוטה מהודר יותר משל נבילה, אבל מעיקר הדין גם נבילה כשרה כמו שחוטתה.

כיום, הקלפים שמצויים בשוק באים משליל או מעגלים של נבלות, וכאמור השליל יותר מהודר אבל לפעמים יש מחסור בהם.

מהות הקלף

הקלף הוא העור החיצוני שעל גוף הבהמה. העור מהצד החיצוני שעיר וצומחים עליו שערות ומצד הפנימי הוא דבוק לשכבת בשר, ובזמן חז"ל היו נוהגים שלאחר שהעבירו את

השערות מן העור היו מחלקים את העור לשנים, החלק שבצד החיצוני היה נקרא קלף והחלק שבצד הפנימי היה נקרא דוכסוטוס, ורק החלק החיצוני היה כשר לכתיבת ספר תורה ותפילין. אמנם כבר בימי הראשונים, השתנה הדבר שאין מחלקים העור לשנים, רק מגרדים קליפה עליונה בצד השערות כדי להחליקו, וכן מגרדים הרבה מן הצד הפנימי שליד שכבת הבשר עד שלא נשאר אלא הקלף, וכותבים ספר תורה תפילין ומזוזות על הצד הפנימי ולא על הצד החיצוני (ש"ע סי' לב ס"ז וקסת שם ס"ח טו).

גם על דבר זה צריכים פיקוח, שלא לגרד את השכבה החיצונית שלצד השיער מידי הרבה, כדי שישאר החלק שנקרא קלף ולא החלק שנקרא דוכסוטוס (יעו' בירחון האוצר ח"ז עמ' קעג בארכה בענין זה). וכן שלא להשאיר שום שכבה של בשר או קרום מצד הפנימי, כדי שיהיו האותיות כתובות על קלף ולא על דוכסוטוס. ובמשנה ברורה (ביה"ל ד"ה ומצד) הביא מחלוקת הפוסקים האם נפסל בדיעבד כשנשאר שכבה דקה של קרום או קליפה בצד הפנימי שכותבים עליו.

בקסת הסופר (שם ס"ב) הביא מחלוקת הפוסקים אם מותר למשוש משחת הברקה על הקלף. יש אוסרים משום חציצה, או משום שאין האותיות כתובות על הקלף. ויש מתירים, דכיון שנעשה לייפות היריעה אינו חוצץ. ופסק למעשה שנכון להחמיר. והגר"י פישר ז"ל בשו"ת אבן ישראל (ח"ט סי' א) כותב שעל פי הניסיון משיחת הקלף גורע, שבשעה שגוללים את הקלף של התפילין והמזוזות כדי להניחה בתוך הנרתיק מצוי שמתפורר מעט מהצבע המשוש על הקלף ומפסיק את האותיות, ולכן הירא והחרד אינו משתמש בקלף כזה.

עיבוד הקלף

בחיי הבהמה מורכב העור מסיבים רבים הדבוקים זה לזה וביניהם נמצאים חומרים שונים שומניים טבעיים, ואם משאירים את העור כמות שהוא, אזי השומנים מקלקלים את העור ונותנים בו ריח מראה ומישוש לא רצוי, ולכן כשרוצים לייצר איזה מוצר מעורות של בהמות צריכים מקודם לעבד את העור כדי להסיר ממנו את השומנים ולהפוך אותו למוצר גמיש ועמיד לאורך זמן. כמוכן שעריבד העורות בעולם אינה נעשית לצורך קלף ובתים לתפילין, אלא לשימושים אחרים כמו נעליים, תופים, וכדומה. וגם צורת עיבוד העורות כיום נעשית בייעוץ מהנדסי עור וכימאים, וכל מפעל של עור יש לו סודות של עצמו בצורת העיבוד, וכמוכן שהכל נעשה על ידי פעולות בכח אלקטרי ולא בכח האדם.

והנה עיבוד עורות לצורך כתיבת סת"ם צריך להיות 'לשמה', ואם לא נעשה לשמה פסול. ולכן פשוט שאי אפשר להשתמש עם עורות שקיימים בשוק לכתיבת סת"ם, ויש צורך להשגחה קפדנית שאכן כל שלבי העיבוד נעשו לשמה על ידי אנשים יראים שומרי תורה ומצוות, לא על ידי מחללי שבתות ולא

רבי שמואל יצחק אב"ד טשעהרין (א)

הרה"צ רבי שמואל יצחק רב ואב"ד בעיר טשעהרין היה מתלמידי רבינו ז"ל, מאנשי עבודת ה', כמזכיר בכוכבי אור אנשי מוהר"ן (אות כ"ט), וכן נזכר בשמות הצדיקים בין תלמידי רבינו ז"ל.

מהמקורבים הראשונים לאור האמת

ומוהר"נ כתב עליו בעלים לתרופה, (בכת"י, מכתב מקיץ שנת ת"ר מן ק"ק בארדיטשוב לטשעהרין): "ובפרט ידידי, הרב המאור הגדול, הוותיק, מחשובי מהמקורבים הראשונים לאור האמת וכו', מו"ה שמואל יצחק נ"י עם כל בני ביתו שיחיו עכ"ל."

כמעללי יתנכר נער

רבי שמואל יצחק נתקרב לרבינו ז"ל עוד בימי נעוריו, כשהיה נער, והיה דר בטריהוויצע עיר מולדתו (שיש"ק ח"ג אות ר"ג). רבינו ז"ל הדריכו מימי נעוריו בדרך הישר איך להתקרב להשי"ת ע"י התבודדות ולעשות חשבון בכל יום.

העצה להיות איש כשר

וכך מסופר על הדרכת רבינו לרבי שמואל יצחק בהיותו נער:

"פעם אחת היה נער קטן ישן אצל רבינו זצוק"ל, ושמע שרבינו יש לו התבודדות תחת הסדין בהתלהבות עצום, ונתעורר מאוד, והלך הנער אל רבינו זצוק"ל, וגילה את הסדין, ואמר לו: אני רוצה להיות איש כשר! ואז לימד אותו רבינו זצוק"ל לשפוט את עצמו; אם למד באותו היום יתן תורה ויתפלל שלמחר ילמוד יותר, ואם לא יתפלל היתכן וכו'. (והר"א אברהם ז"ל אמר שמפני זה נתן לו רבינו זצוק"ל התבודדות ה"ל, מפני שהוא בעצמו עסק בזה ביותר). וכמדומה שזה הנער היה רבי שמואל יצחק" (אבניה ברזל שיחות מרבי"ז ל אות ל"ו).

מארי דחושכנא

ומעשה כעין זה מבואר באריכות בספר חיי מוהר"ן (סי' תקפ"ז), ומאחר שיתכן שהכוונה על רבי שמואל יצחק, נעתיק את הסיפור במלואו:

"שמעתי איך שאחד מבני הנעורים הקטנים היה שוכב בחדרו של רבינו ז"ל. פעם ניגש אל רבינו ז"ל והתחיל לבכות לפניו, באשר שרוצה להיות איש כשר, ורבינו ז"ל כבר היה שוכב על מטתו. ועמד רבינו ז"ל וישב על מיטתו, והתחיל לדבר עמו, והורה לו הדרך בזה. וגם צוה עליו איזה לימודים שילמוד.

וגם ציוה עליו שיהיה ממארי דחושכנא, היינו שבכל לילה קודם שישכוב על מטתו יחשוב איך עבר עליו היום; אם למד והתפלל כראוי ביום זה, יודה להשם יתברך ויאמר לו שבח והודאה לשמן הגדול והקדוש על שזיכיתני ללמוד ולהתפלל ביום העבר כרצונך קצת, ומתחנן אני לפניך ה' אלקי שתעזרני ביום הבא למחר להוסיף בעבודתך בתורה ותפילה מרובה ביותר ובכוונה שלימה ביותר. ואם ח"ו לא למד והתפלל כראוי ביום העבר, יתוודה ויתחנן לפניו יתברך ויאמר: ריבונו של עולם, ידעתי כי פשעתי ביום הזה, ולא עבדתך כראוי, לא בתורה ולא בתפילה וכו', ועתה מבקש ומתחנן אני לפניך וכו' שתמחול ותסלח לי על העבר שלא עבדתך כראוי, ותעזרני למחר ביום הבא לעבוד עבודתך בתורה ותפלה בכוונה ובשלימות הראוי כרצונך, ע"כ."

עצור!

כל הנבראים מתהלכים כטרופי נפש ומחפשים איה ימצאו מקום מסתור לנפשם, בחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, למי יש זמן ומוח לשבת רגוע? כולם דנים כעת רק בשמועות המבהילות ובפוליטיקה העולמית, בפרשנויות ובהשמעות הדדיות. וכאן, כאילו יש עולם אחר לגמרי, יושבים כאן אנשים 'מיושבים' שכל העולם בעיניהם כקליפת השום, ורק השי"ת במרכז עניינם!

ואז חדרה בליבו ההחלטה: פה אשב כי איוותיה, עם אנשים עם 'ישוב הדעת' כזה ראוי לי להתחבר!

בכל פעם שהיה רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל מדבר על עצתו המרכזית של רביה"ק 'עצת ההתבודדות', היה קורא לה בשפת האידיש: 'זיך מיישב פארן אויבערשטן'. כי אכן התוצאה של ההתבודדות היא 'ישוב הדעת'.

וכפי שאמר רביה"ק בעצמו: בְּדַאי נִמְצָאִים כְּשֵׁרִים אָף עַל פִּי שְׂאִין לָהֶם הַתְּבוּדוֹת, אָבֵל אֵינִי קוֹרָא אוֹתָם "פְּלִיטִים" - מְבַהֲלִים וּמְבַלְבְּלִים, וּפְתָאֵם כְּשֵׁיבּוֹא מְשִׁיחַ וַיִּקְרָא אוֹתָם יְהִי מְקַרְבֵּיִם וּמְבַלְבְּלִים. אָבֵל אֶחָדוֹ נִהְיֶה דוֹמְמִים כְּמוֹ הָאָדָם אַחַר הַשְּׁנָה שֶׁדִּעְתּוֹ נוֹחָה וּמִשְׁבֶּת הֵיטֵב, כֵּן תִּהְיֶה דִּעְתּוֹ נוֹחָה וּמִשְׁבֶּת עֲלֵינוּ בְּלִי מְהוּמָה וּבְלִבּוֹל (שיחות הר"ן סי' רכח).

שכן, כאשר אדם יושב לבדו ורק השי"ת אתו עמו לידו, והנברא משיח את כל העובר עליו לפני בוראו, ומטכס עצה לעבדו בלב שלם ולהינצל מהעולם המטעה אותו, הרי זה משרה עליו ישוב הדעת והתחדשות, וכשהוא יוצא משם הוא יוצא ביישוב הדעת אמיתי.

ההתבודדות כוללת בתוכה אצרות של עניינים רוחניים, אבל המשמעות שלה היא 'עצירה' מהעולם. המתבודד עוצר לשעה מהעולם הרוחני והמבועבוע וחוזר אל האמת, אל האמונה הטהורה, הוא מיישב את דעתו לחשב בתוכו של עולם, ושוקל בפלס ובמאזני צדק את מעשיו, לטהר אותם ולנקותם מכל סיג ופגם, שחלילה לא יהיו מעשיו עשויים בבהלה ובבלי דעת, ואז חוזר המתבודד אל החיים האמיתיים, הנכונים והמישיבים, אל החיים שחיים אחרים אינם חיים.

וְהָיוּ חַיִּים לְנַפְשֶׁךָ

מה היה בדעתו להיפך, לחלוק על כל זה ולרחקם ח"ו מכל זה על ידי ביוריו וליצנות שלו הרעים."

ואם רשע זה הבין שאם ברצונו לעקור חלילה את עם ה' הרי שהוא צריך להחליש דעתם מלעסוק בהתבודדות המזכירה את התכלית, עלינו להתחזק מנגד ולהשיב מלחמה שעה נגד היצר הממשיך להרפות ידיו מעצה קיומית והכרחית זו, ולהעלות בדעתנו את יקרת עצה זו כפיקוח-נפש רוחני במלוא מובן המילה, ולומר לעצמנו בכל עת: 'הרופא הגדול אמר לי נחוצות שאין לי תקוות חיים ביהדות בשום פנים כי אם על ידי הקדשת שעה זו להצלת', וכך להרגיל עצמנו בקיומה בפועל, עדי נזכה לחיים טובים אמיתיים ונצחיים.

<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' יוסף קדיש סאמעט שליט"א</p> <p>להלל נישואי בתו עב"ג בשנת ה'תשס"ו</p> <p>יה"ד שיבו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' אריעל נחמן הרשלי שליט"א</p> <p>להלל נישואי בתו עב"ג בשנת ה'תשס"ו</p> <p>יה"ד שיבו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' יעקב חנא שליט"א</p> <p>להלל נישואי בתו עב"ג בשנת ה'תשס"ו</p> <p>יה"ד שיבו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' אשיר זעלי סאמעט ז"ל ואב"ד</p> <p>להרה"ח ר' יוסף קדיש סאמעט שליט"א</p> <p>להלל הולדת הבן הנכבד יה"ד שיבו לבנות בית נאמן בישראל ולמעשים ישרים לתורה ולקדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להרה"ח ר' נתן שטיינבערג שליט"א</p> <p>להלל נישואי בנו יה"ד יעקב אשר הי"ו עב"ג בת</p> <p>להרה"ח ר' דוד אפל שליט"א</p> <p>יה"ד שיבו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>
---	--	--	--	--

מערכת שיעורים נפש משיבת שיעורי הרה"צ רבי יעקב מאיר שכמער שליט"א

072.332.3300 בא"י: 1-929.8415.876 בארה"ב: 44-203.1500.313 באירופה:

072.3323.796 קול אנ"ש דקהלתנו

נערך ע"י הרה"ח רבי נחמי שווארצמן שליט"א בעמ"ס "אצירות עלים לתרופה".